

PERIÓDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any II

Barcelona 20 d' Agost de 1881

Núm. 41

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES			ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	DIRECTOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIÓ, 28 BARCELONA	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Països de l' Unió Postal	76 »	40 »	»	»		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 »	3'50 »
No 's servirà cap subscripció que no 's pagui per endavant						Y en los altres països, los preus d' Espanya y ademés lo franqueig		

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tàmaro. = L' ACABAMENT D' UNA NOVELA (continuació), per Jacinto Laporta. = Recorts d' Enrich Heine. Lo RETORN (continuació), per Joaquim Riera y Bertran. = D. JOAN DE RULL Y XURIACH, per Ramon E. Bassegoda. = UNA FESTA CATALANA, per A. Masriera. = TAMBÉ NOSALTRES, per Modest Vidal. = CONGRÉS CATALÁ DE JURISCONSULTS (continuació), per S. Ribot. = BELLAS ARTS, per E. C.

GRABATS. — D. JOAN DE RULL Y XURIACH. = ¡FINS LO CEL! = AMOR MATERNAL. = Valladolit. ROSARILLO. = Valencia. PORT DEL GRAO.

CRÓNICA GENERAL

A FORTUNADAMENT no ha sigut altra cosa qu' una alarma infundada, la notícia que han donat alguns periódichs de que'l magnífich claustre bisantí de Sant Pau del Camp anava á ser víctima de las iras gubernamentals, al decidirse per lo departament de la Guerra la enagenació dels edificis militars, entre 'ls quals se comptava aquella preciosa joia del art monumental, y pera la qual, segons opinió de molts, no s' estava disposat, en las esferas oficials, á fer la més petita excepció.

Baix aquest punt de vista hem tingut lo consol de presenciar, com tant prompte com comensá á cundir la notícia, s' apressuraren corporacions y personas ilustradíssimas á recórrer á la superioritat pera salvar aquells preciosos restos qu' encara avuy podem admirar á pesar de las numerosas profanacions que de molts anys ensá venen sent objecte. Per sort, lo senyor Martinez de Campos, que ja quan per primera vegada desempeñá lo ministeri de la Guerra, atengué de la manera més completa las reclamacions de l' Academia de Sant Fernando, que habia declarat monu-

D. JOAN RULL Y XURIACH
DEGÁ DE LA FACULTAT DE MEDICINA DE BARCELONA
Fotografía de Audouard y C.^a

ment nacional lo claustre de Sant Pau, s' ha apressurat á fer present á tots quants s' interessaven per dit monument que aquest per cap concepte venia comprés en la venda, ja que s' atenia solemnement á lo que habia promés en altra ocasió semblant á la present y en vista del informe de l' Academia mencionada.

Agrahint ab aquest motiu tot lo que debém agrahir al bon zel del distingit general, nos permeterem apuntar, encara que molt lleugerament, algunas consideracions que sovint se 'ns ocorren á propòsit de la persecució, de tot punt injustificada, de que part de tots los governs venen sent objecte los monuments artístichs de nostra patria.

¿No es altament vergonyós que hajen de ser sempre los particulars y tot lo més corporacions despulladas de tot carácter oficial los que se oposen sempre á aquests actes de vandalisme qu' han partit sempre molt especialment de las esferas gubernamentals?

Es fins á cert punt comprensible que l' interés, ó millor dit, l' egoisme del particular prescindint per complet d' aquest sentiment que 'ns porta á respectar tot lo que puga recordarnos nostre passat de grandesa, y atenant sols á miras especulativas, assisteixe impassible á la destrucció dels monuments que van escassejant cada dia més en nostra patria. Pero lo que no es possible, ni tolerable, ni tant sols decent, per dirho d' una vegada, es que la iniciativa d' una empresa tant poch recomenable parteixe sempre de las regions del govern, circumstancia que la fa molt més odiosa, ja qu' es causa de que sucumbeixe, lo que en tots los països civilisats se respecta, y precisament á mans dels que més obligats están á sa defensa.

Res hi hauria que dir si á un immoderat afany d' especulació per part dels particulars que 'ls portés á la

destrucció de nostres monuments, correspongués una saludable repressió per part de nostres governants que 'ns evités la vergonya de ser senyalats per totes las nacions ilustradas en un sentit tan poch envejable. Pero res d' aixó succeheix-en nostra patria; sempre es lo govern lo primer que posa má á nostres més preuhasdas joyas artísticas y tant sols per las súplicas d' algunas individualitats y corporacions, arriba á comprendre lo mal pas qu' acaba de donar, si es que son amor propi no l' hi priva de reconeixeh. En aquest cas es sempre lo fill, molt més sensat que no son pare, lo que l' hi ha d' advertir la conducta desatentada que segueix.

Per lo que de molts anys ensá estém presenciand, segurament que la legislació actual no garanteix suficientment la conservació de nostres monuments ó potser al contrari, conté articles atentatoris al respecte que deuenh inspirarnos, ja que fundantse sempre en preceptes legals, estém cansats de veure com se procedeix á la venda de nostres més preuhasdas joyells artístichs.

No podria ferse alguna cosa de profit en aquest sentit: Segurament; y al que logrés para l' avenir evitarnos aquestas escenas de destrucció vandálica que 'ns omplen de vergonya devant de tot lo mon, seriam deutors d' un benefici senyaladíssim que l' hi haurian de tenir en compte los amants del art y de la patria.

**

Lo senyor don Víctor Balaguer acaba de ser elegit President de la Secció de Literatura en l' Ateneo de Madrid, prova palpabilíssima de lo molt qu' allí aprecian sas rellevants qualitats d' escriptor de mérit.

Segurament que en tot aixó no han de trovarhi nostres lectors motiu d' estranyesa y tant més quan á Catalunya molt més que en cap altra part podém tenir conciencia del innegable valor que revesteix la personalitat literaria del senyor Balaguer. Lo que si ja no es tan explicable es que personas que potser tingan la pretensió de que se las prengue en serio, aprofiten tal ocasió para despreciar lo que ja tothom respecta, perquè es ja del domini de tothom son indisputable mérit; no d' altra manera ha procedit l' escriptor que se amaga baix lo pseudónim de Clarin en un article que sols per sorpresa logrará que se l' acullís en lo periódich *La Publicidad* en un de sos passats números.

En aquesta elecció era contrincant del senyor Balaguer lo popular novelista senyor Perez Galdós, lo qual per ser amich, segons sembla, del senyor Clarin, no deixa de ser una persona ilustradíssima y altament apreciable, ben digne de presentarse com á competidor del senyor Balaguer. Com ja 's comprendrá, en aquest cas las simpatias del senyor Clarin estaban per lo senyor Perez Galdós, que segurament havia de comptar ab las de molts altres, atesas sas innegables qualitats, pero ab tot lo qual no logrará posar á salvo sa candidatura para la presidencia de la secció. Y aixó bastá pera que l' senyor Clarin, aquest Júpiter Tonant de la crítica que fulmina excomunionis y senyala víctimas para sacrificar á sas olimpicas iras, estimbés contra l' senyor Balaguer tot un torrent d' inconveniencias y despropósitos, qu' aixís volém anomenarlos para no faltar á lo que nosaltres mateixos nos debém, deixant anar, encara que sols de passada, alguna llatinada respecte á la manera com en Catalunya acostumém apreciar los mérits literaris.

Però segurament lo senyor Balaguer, que com diu molt bé en Clarin, á Catalunya passa com á persona de talent (molt al revés de lo que passa ab lo senyor Clarin), s' haurá quedat molt fresch al tenir noticia d' haber caigut en desagrado d' aquest colós de la crítica; y ab ell també totes las personas de clar judici é imparcials que no tenen per qué guardar malas ausencias del Ateneo de Madrid, com podria ser que succehis respecte del crítich en qüestió.

Lo pitjor de tot es que aquest senyor, seguint per tal camí corre perill de sofrir la fitjor de las metamórfosis; podria molt ben ser que de clarin arrivés á *trompa* contradint obertament las lleys de la selecció natural.

**

Badalona acaba de celebrar son tercer certámen literari, que gracias á l' incansable activitat, del seu organisador senyor Planas, ha tingut lloch ab lo major lluhiment. Com á reyna de la festa presidí la senyora donya Maria Canyameras de Planas, nombrada pe l' poeta guanyador de la flor natural senyor don Pere Maragall y Gorina, obtenint los demés premis la senyora donya Dolors Moncerdá y 'ls senyors Ubach, Bori y Pages.

Ab tot y que l' Jurat degué inspirarse en un criteri de tolerancia relativa per distingir las composicions, totes las que 's llegiren foren acullidas ab grans aplausos; y ab tot y aquestas miras de condescendencia tan sols sis poesias lograren ferse mereixedoras de recompensa, deguentse declarar deserts alguns premis d' importancia. Aixó no es fill d' altre cosa que de la frecuencia ab que se celebran aquestas festas literarias y de la mi-

seria ab que molts vegadas se recompensan las composicions, lo qual fa que 's retregan els concursos los que mes podrian concurrir á son lluhiment y esplendor.

Per aquest últim extrem segurament que no s' han de perdre los Jochs Florals que l' Centro Gallego se proposa celebrar á Buenos Aires; nou premis s' ofereixen tots ells riquíssims, y entre 'ls ofertors se comptan lo President de la República, lo Gobernador de la provincia de Buenos-Aires, la Municipalitat de la mateixa, l' Ateneo Espanyol, la societat *Laurac-bat* composta de fills de las provincias vascongadas, la societat espanyola «La Marina», la Societat Espanyola de Beneficencia, lo Club Catalá y l' Club espanyol.

Lo que es molt de notar tractantse d' un certámen organiat per lo Centro Gallego es que la llengua gallega sia completament excluida del concurs, com també la catalana ab tot y que l' Club Catalá ha ofert para l' mateix un rat-penat d' or y diploma de Soci Honorari al que millor cante la expedició de catalans y aragonesos á Llevant.

Es un despreci para las llenguas provincials que no 'ns esperavam dels qui tantas provas d' amor tenen donadas para la provincia que 'ls veje naixer y molt menos de societats com lo Club Catalá y la vascongada *Laurac-bat* qu' en cap manera debian associarse á la conducta exclusivista y anti-patriótica que en aquesta ocasió ha seguit lo Centro Gallego.

Afortunadament tot pot arreglarse prorogant lo plazo para l' admissió de las composicions y oferintse nous premis á treballs escrits en las llenguas provincials que tenen dret á ser representadas en lo concurs y en aquest sentit confiem que serán atesas nostras indicacions.

**

Un altre concurs está cridant l' atenció de tot lo mon, y es l' Exposició Universal de electricitat que s' acaba d' inaugurar en Paris, si bé no están encara del tot acabadas molts de sas numerosas instalacions.

Esperém donarne alguns detalls en algun próxim número ja que s' ho mereix l' importancia de l' exposició, á la qual han contribuít los més ilustres professors de electricitat de tot lo mon civilisat. Espanya estará degudament representada en la mateixa per nostre paísá don Andreu Avelí Comerma, lo sabi enginyer que tan bon renom sapigué conquistarse ab la construcció del dique de la Campana en lo Ferrol.

**

En cambi, si son altament dignes de llohansa, los esforsos que fa el govern de la vehina república per encoratjar á sa patria en lo camí del avensament y del progrés, no podém dir lo mateix del descuyt que manifestaren las autoritats de Marsella al autorisar una corrida de toros en un local gens á proposit, con ho demostrá la espantosa catástrofe que tingué lloch, y que produhí la mort de disset personas y un considerable número de ferits qu' alguns fan arribar fins á 120.

Passé qu' á Espanya, tan bárbara diversió nos dongue tot sovint més de quatre disgustos, ja que está encarnada en la manera de ser d' algunas de sas provincias; pero lo que 's á Fransa seria aixó risible sinó 's tingués que lamentar tan considerable número de desgracias. Es una gran vergonya para una nació que ab reiterada insistencia nos ha tirat en cara lo salvajisme de aquest espectacle, que haje de ser víctima de alló mateix que tan censura tractanse de nosaltres.

Casi podria tenir una excusa mitj acceptable l' afició dels espanyols, especialment los fills de Andalusia, para l' anomenat espectacle nacional al qual se senten doblement inclinats per l' atractiu que l' hi presta l' aparato ab que aquí se celebran, fill indubtablement de sas costums, de son carácter y d' un modo innegable de son clima ardent y calorós.

Lo que no 's fa tolerable ni molt menos es que para assistir á una corrida de per riure ab toreros de cartró, del cual son segurament un perfecte trassumpto los que la empresa del Teatro Lirich nos oferí en las representacions de la *Carmen*, tinguém que lamentar desgracias tan lamentables com la que últimament han tingut lloch en Marsella.

RAMON E. BASSEGODA.

NOSTRES GRABATS

D. JOAN DE RULL Y XURIACH

Veges l' article de la página 334.

¡FINS LO CEL!

Lo tipo que reproduhim obra del reputat dibuixant Luque, está no sols executat ab soltura, sinó tambe ben concebut en sos mes petits detalls.

Tots diriam que havem vist aqueix vellet acabat per las adversitats, la pobresa y las dolencias; en una paraula, lo rigor de las desdixas, qui prou agobiat per los anys y sas molestias se troba sorprés per un fort temporal de vent y pluja, contan sols ab un dolent paraygua, lo que provoca de sos llavis l' expressiva y sentida exclamació: «¡fins lo cel!»

AMOR MATERNAL.

Lo preciós quadro que reproduhim, degut al distingit dibuixant y colorista D. Joseph Llovera, presenta sens rebuscats accessoris y ab tota la propietat d' una escena contemporánea, l' atractiva imatge d' una jove mare que abraça ab dalé á son fillet, mentres li dona mamar, després de despertarse sens dupte y alsarlo de l' immediat bressol ahont dormia.

Innecessari es que ponderem las bellesas d' aquest quadro, que abundan en lo conjunt y en lo dibuix correctísim de las figuras, y recomenab per lo sentiment que manifesta, es evident que 's troba dintre de las condicions propias dels sencills y admirables quadros d' escenas familiars que son buscats ab afany y acollits ab entussiasme.

VALLADOLIT — ROSARILLO

Entre las ciutats d' Espanya mes ricas en monuments de l' Etat Mitjana, se conta la de Valladolid en la que se troban construccions de gran valú y altres més modestas com l' iglesia que reproduhim, dedicada á Nostra Senyora del Roser y per tal motiu anomenada lo Rosarillo.

Recorda absolutament aquesta fatxada la de l' hospital de la *Llatina* á Madrid, abdós edificis de principis del sigle xvi. La distribució de las imatges es no obstant diferent puig en la última las tres tenen son peculiar dosseret y están distribuídas una cada bras de la llarga pestanya, y en nostre grabat l' imatge de Nostra Senyora del Roser y altres dos sants están totes tres posadas en un sol bras, dintre de tres nintxos ojivalricament fondats. Mes avall figuran dos escuts del Prelat fundador d' aquella iglesia.

L' arch lleugerament apuntat, te una prolongació que recorda lo de ferradura arabesch y adornat per una orla de primorós fullatje, se desplegan á son entorn las desembrassadas dovelas continuació de las bonas tradicions romanas.

VALENCIA — PORT DEL GRAO

A la part d' Orient y á mitja hora de la ciutat de Valencia, se troba l' important port del Grao, propiament de Vilanova del Grao, població d' uns 3,000 habitants, edificada en una platja del Mediterrá, composta casi tota d' arena y sobre una costa sumament suau, prop d' ahont desemboca lo Guadalaviar.

Lo port del Grao, está format per una ensenada artificial ab dos anguls que s' allargan mar en dintre, lo que li dona peculiars circumstancias de seguritat que lo fan un dels de mes bonas condicions d' Espanya.

Nostre grabat dona ventajosa idea de son aspecte, y sempre es considerable lo tráfach d' embarcacions y mercancias que en ell se reuneixen; aixis com en la temporada dels banys es també extraordinaria la concurrencia de banyistas y de las típicas tartanas que facilitan lo transport del lloch dels banys á la ciutat.

L' ACABAMENT D' UNA NOVELA

III

QUAN los convidats se reunian altre cop en la sala y anavan colcantse de la mellor manera para entendre bé les paraules de 'n Guillem sens gaire esfors del narrador, aquest sentia que li mancava alé y era presa d' un tremolor nerviós, com si aquell acte revestís para ell una gravíssima importancia. Havia parat la ramor que aixecaren los oyents al moure las cadiras per demunt de l' alfombra y ningú badava boca esperant que parlés en Guillem; aquest pegá mirada á l' Angelina, que en lo mateix moment desviava d' ell la vista para pendre l' vano que 'n Villar li entregava, y comensá la seva narració ab una veu mitx tremolosa que acabava de fer més interessants ses paraules.

—Se tracta d' una donzella hermosa, rica, de distinció y de talent; avesada de petita á que sos pares se prenguessen les tossuderías de la nena ab sobrada paciència, com volent donarli ales para que algun dia arribés á ferse impossible tot domini sobre d' ella, no va lograr pas l' educació més esmerada, correctjir del tot aquell carácter un xich viciat que 's decantava sovint á manifestarse despórich y orgullós; se li notava aquesta tara, pero no fins al punt d' oblidar altres bonas qualitats que feyan que dins del circol de las sevas relacions fós ben considerada y estimada en lo molt que valia.

Ell era jove, galant, benllogut del seus amichs y respectat dels que no ho eran; feya poch temps que la mort de sa mare l'havia deixat sol ab sa llibertat, ab un títol d'advocat que guardava en un calaix y ab una renda que l' dispensava d' exercir aquesta noble professió, per la que no havia sentit may una vocació prou decidida; era poeta: no se li coneixia cap més vici.

—Gracias,—va fer en Canyet.

—Tinga la bondat de no interrompre al orador,—li digué 'n Ramon ab cómica serietat.

—He donat las gracias per la finesa senzillament; m'ha ferit una alusió...

—Quan se parla de poetas ja pot estar ben segur de que no l' aludeixen.

—Es terrible,—va dir donya Mercé dirigintse á 'n Canyet y parlant per en Ramon.

—No, senyora,—replicá aquest;—sentiria que 'n Canyet s' ofengués per las mevas paraulas; jo espero del seu bon seny que s' ho pendrà com una broma.

L' aludit feu un lleuger acatament sens dir cap paraula y per senyas suplicá á 'n Guillem que continués lo seu discurs.

—Mentres tant,—murmurá 'n Ramon—ja te la lissomete. Que pague 'l torment que m' ha donat ab las sevas heretijas.

Seguint l' interropuda narració digué 'n Guillem:

—Ja he dit qu' ell era poeta; ab aixó 'n va tenir prou pera guanyarse l' amistat d' un jove distingit que patia del mateix mal, qui 'l va presentar de bona gana á las reunions qu' ell freqüentava. Quan l' Enrich (aquest es lo nom del protagonista) trepitjá per primera vegada 'ls salons d' una distingida senyora qu' en aquell temps reunia á casa seva lo bo y mellor de l' elegancia barcelonina, se va fixar en una noya hermosíssima parenta d' aquella senyora y ja may més se la pogué traure del pensament; l' Isabel (així 's diu la noya) també repará que la presència del Enrich li era agradosa y un cop havia entés qu' era amor lo sentiment que aquest va despertar en ella, ja no hauria pas lograt ofegar-lo si tal hagués estat lo seu intent. L' Enrich y l' Isabel van confessarse mutuament lo que sentian, y en aquell punt comensa l' historia de ses venturas, barrejades ab amargues penes que ha anat sufrint fins al cap d' avall, lo pobre Enrich.... Me canso, senyors; deixaume pendre alé.

—Repose,—va dir donya Mercé.—Que 's trova malament?—afegí al reparar que 'n Guillem estava un xich trasmudat.

—No, senyora, no es res; ja torno á seguir la tasca.

Y continuá 'n Guillem explicant los amors de l' Isabel y l' Enrich, fent creixer á cada moment l' interés qu' en los oyents anava despertant la fingida historia; s' entretingué 'l narrador en descriure les més tendres escenes de la vida dels dos enamorats ab una minuciositat de detalls y ab una veritat tan sorprenent que no semblava sino que aquella obra més que fruyt de l' imaginació fós la relació exacta d' un fet veritable que l' autor hagués presidit y fixat en sa memoria pera lluhir-se després contantlo revestit de totas las galas que li donava son enginy de poeta. Quan ab més atenció escoltava tothom esperant frísos lo terme de l' interessant historia, digué 'n Guillem havent fet un curta pausa:

—No vull molestarvos més, senyors, que prou abús he fet de la vostra paciència; si hagués d' anar referintvos d' un á un tots los episodis d' aquesta historia d' amor, ni jo podria acabar la tasca en tota la nit, ni vosaltres, ab tan galants com sou, m' escoltariau fins al darrer punt, perque no hi ha cosa bona que al cap d' avall no arribe á cansar, y no es pas que jo tinga la meva novela per una obra perfeta. Ab lo que heu sentit ja n' hi ha prou pera entendre com va seguint tot lo demés; lo que l' Enrich va creure al principi que no era altra cosa que renyines d' enamorats, més tart prengué un aspecte ben diferent que causá grossa pena al pobre jove; l' Isabel refugint tots los medis de reconciliació, aná aixecant una forta barrera entre ella y l' enamorat Enrich fins al punt de que aquest deixantse caure en lo major abatiment, no sentintse ja ab prou alé pera tantejar qualsevol recurs que 'l tornés altre cop á la gracia de sa estimada (perduda d' una manera per ell incompreensible), desesperansat de trovar remey á son mal y dominat per la més gran tristesa, que va creixent cada dia com més creixen los desdenys y 'ls desamors de la donzella, resignat á sufrir sa amarga pena, y procurant oblidar lo goig passat pera no fer tan greu lo dolor present, cerca en sas ocupacions predilectes lo consol de la seva ánima atribulada y ab lo que la memoria li retrau de sas passadas venturas va component lo poema de son desafortunat amor, y tot escrivint sa propia historia, al mateix temps que confia assentar la reputació del poeta, fa més lleugera la pena del enamorat y va en camí d' oblidar á la dona que altrement lo duria á un terme desastrós.

Callá 'n Guillem una estona, y com ningú gosés á dir la més petita paraula, esperant l' acabament d' aquella historia, un cop asserenat lo narrador, que de

mica en mica se havia anat deixant portar de son entusiasme, va dir ab tota calma:

—Ja he acabat, senyors; la meva narració no passa d' aquí.

A les hores los oyents deixaren sentir frases d' aprobació y 's posaren á parlar los uns ab los altres com pera esbravarse del llarch silenci á que havian estat obligats, encara que ab molt gust de tots ells.

—Jo 'l felicito de tot cor, Guillem, per aquesta bella obra,—va fer donya Mercé.

—Y jo també, noy,—hi afegí 'n Ramon posant la mà á la espatlla de son amich.

—Y li dono las gracias,—continuá la senyora,—per la delitosa estona que 'ns ha fet passar.

—Y per la son que 'ls he fet venir?—preguntá 'n Guillem mitx-rihent.

—Calle, home, calle; sentintlo á vosté ¿cóm se pot agafar son?

—Gracies.... amable com sempre.

L' Angelina no havia dit ni una paraula; estava pensant en l' historia del Enrich y de la bella Isabel que ab tanta gracia acabava de contar en Guillem; en Canyet, lo poeta enfadós, li havia dit á l' orella que la novela de 'n Guillem tenia alguna cosa que la feya semblar una historia, y aquesta opinió que repetí 'l poeta no havent lograt que l' Angelina hi digués la seva, va esser confirmada per en Villar, qui trová que 'l personatge principal de l' obra tenia alguna semblantsa ab l' autor de la mateixa; donya Mercé no va sentir res de aquest enrahonament, pero pensava igual que en Villar, encara que s' ho callava; l' Angelina anava mes endavant en sa opinió: ella 's veyá retratada en l' Isabel de la novela y trovava que 'l poeta Enrich no podia assemblarse més á 'n Guillem; mes clar: va conéixer que la novela de aquest era senzillament, la historia del autor.

—Y bé,—s' atreví á preguntar un dels tertulians,—¿cóm acaba aixó?

—Per ara no acaba de cap manera,—respongué 'n Guillem.

—Pero encara que la novela no estiga llesta enterament, ja tindrà pensat vosté 'l desenllás....

—No, senyor; ni 'l tinch pensat, ni arribo á sospitar quina fi li podrà tocar al pobre Enrich.

—Estant així la cosa es difícil preveure 'l desenllás,—va dir en Ramon clavant una mirada en l' Angelina.

—Y tan difícil com es!—hi afegí 'n Guillem.

—Jo no l' hi veig pas tant com suposan,—va fer donya Mercé.

—Y donchs ¿cóm s' ha d' acabar pera vosté aquesta novela?—preguntá 'n Ramon ab mostres de vivíssima ansietat.

—¿Pera mi? molt senzill: si l' Enrich no arriba á oblidar á sa estimada, que no fora gens estrany que passant temps ho pogués lograr....

—Aixó may,—saltá 'n Guillem;—ni 'l curs de l' historia ho consent ni m' acomoda un desenllás tan fret.

—Donchs en aquest cas,—va continuar donya Mercé,—podria l' Enrich tantejar algun medi pera ferse ben voler de l' Isabel....

—Ja no pot ésser,—torná 'n Guillem;—l' Enrich ha fet tot lo que humanament podia y fora un galan molt de paper si tant s' abaixés pera satisfer la vanitat d' una criatura, per més adorable qu' ella sia.

—Que ho fassa ella mateixa donchs; ella que sap prou lo que l' Enrich l' estima, que coneix la grossa pena del enamorat.... Vejám, Angelina: si tu fosses l' Isabel de la novela ¿cap ahont te decantarias?

L' Angelina va pensar: «prou que ho veyá venir: tot estava preparat, pero vos erreu de mitx á mitx; fa estona que te la tinch amanassada, Guillem, y ara sabrás com t' arregla la criatura vana, indiscreta, orgullosa.»

—Jo no hi entench res,—va respondre á la pregunta de sa tia;—diu qu' ell no podrà oblidar may á sa estimada, ¿per qué no? l' Isabel be pot viure sens pensar en l' Enrich; ¿perqué ell no ha de fer lo mateix?

—Aixó l' autor ho sabrá; tu no respons á lo que jo preguntava. Ell no pot viure sens l' amor d' ella....

—Donchs s' ha de morir; no hi veig cap més fugida.

—Pero si tu fosses l' Isabel y estimesses com ella al Enrich, no voldrias que 's morís.

—Si jo fos l' Isabel diria al poeta somicaire que se 'n anés en nom de Deu.

—En Canyet y 'n Villar esclafiren en una forta rialla; als demés també 'ls va fer gracia l' acudit de la noya, pero no pas á sa tia y á 'n Ramon, que 'n van tenir pena al observar la dolorosa impressió que causá al pobre Guillem tan dura sentència.

—Ara,—va seguir l' Angelina,—si estés tan enamorada de Enrich.... no ho sé lo que faria, perque may m' he vist en semblant cas.

En Ramon que ni un moment va perdre d' ull á son amich, intentá posar fi á aquella conversa y digué tot alsantse de la cadira:

—Senyors, pera mi es hora de retirar, aixó aniria llarch, y crech que al cap d' avall no hi ha més que

deixar á 'n Guillem que acabe la novela com mellor li semble; si no es un dia será un altre.

Y 's despedí de tots, acompanyantlo son amich, ab molt greu de donya Mercé que hauria volgut que aquest hagués quedat fins á ésser fora tothom pera parlar á soles ab ell y ab l' Angelina. Aquesta al despedirse 'n Guillem va reparar bé 'l sofriment que 's retratava en sa cara y senti 'l tremolor de sa mà; gaire bé 's penedia del rigor que havia usat ab ell, pero 's va mantenir ferma en aparentar la més glassada indiferencia.

JASCINTO LAPORTA

RECORTS D' ENRICH HEINE

LO RETURN

X

Bufa 'l vent dins sa trompa:
mánegas d' aigua densa
las onadas fuetejan, que ressonan
y ab los cops redoblats braman y tronan.

De lo més alt dels núvols
cauhen torrents de pluja;
sembla que la nit vella en un instant
vol engolir per sempre l' Occéan.

La gavina s' ajoca
sobre 'l mástil y dona
en sas fondas angustias tenues planys
aprestantse á predir temibles danys.

XI

Desfeta la tempesta las onas fueteja;
xiula, udola, rondina, para y torna á xiular,
alsa la xica nau, dansant, se balandreja
joyosa es y terrible la densa fosquedat,
Furiosa la mar forma una vivent montanya
de l' aigua: allí se bada un tenebrós abim;
cóm torra bianquinosa d' una blancor estranya
s' adressan las onadas ab escumosos cims.
Del fons del camarot crits y gemechs sens treva
se senten y ab pregarias també malediccosas
«—Millor, milló estaria ficat á casa méva,»
mes amarrat al mastich, aytal diguent, no 'm moch.

XII

Ve la nit: la calitja 'l mar cobreix.
Las onas se ramenan
ab misteriós remor.
Al lluny de la foscor
y del fons de las onas
surt poch á poch un' ombra; s' alsa y creix.
La fada de la mar es qu' ha sortit.
Damaunt l' estesa platja
vé á sentarse prou méu.
Del vel color de néu
mitx entr' obert sas nítidas
espatllas blanquejar fa més la nit.
En sos brassos m' estreny ab gran transport;
A ferme mal arrixa,
y me tinch de quejar,
«—Oh fada de la mar,
los teus blanquíssims brassos
bella fada, oprimeixen massa fort!

»—Si: t' enllasso, y t' estrenyo ab foll ardor
perque escalfó me falta
y estant prop teu... així
la tornaré á senti.
Esta nit es tan freda!

Ah! la vesprada 'm causa tremolor!»

Pálida macilenta 'ns ve á mirar
pel cim d' espessos núvols,
la lluna qu' ha sortit.
»—Ton esguart torna humit,
ton esguart se pertorba
oh bella, gentil fada de la mar!»

«—T' enganyas: més humit ni pertorbat
lo meu esguart no 's torna.
Si es pertorbat y humit
es perque quan he exit
de dins l' aigua, una gota,
una gota en los ulls se m' ha quedat.

Crits planyvols se posan á donar
las funestas gavinas.
Las onadas al rompent
gemegan fortament.

«—Ab esbatechs salvatges
bat ton cor, bella fada de la mar!»
«Si aixis sents qu' esbatega lo meu cor
ab esbatechs salvatges,
es perque t' amo, sí;
t' amo, com no 'u puch dí,
amant meu de la rassa
d' Adam; es perque t' adoro ab gran amor.»

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.

¡FINS LO CEL!

COMPOSICIÓ Y DIBUIX DE LUQUE

AMOR MATERNAL
OUADRO DE LLOVERA.—DIBUIX DEL MATEIX

D. JOAN DE RULL Y XURIACH

CUMPLEIX perfectament amb l'idea que presidí la fundació de la IL·LUSTRACIÓ CATALANA, lo dar á coneixre en sas páginas als que mes han sobresortit en lo conreu de las arts, las lletres ó las ciencias, sia la que 's vulga la seva nacionalitat, perque gracias á las modernas ideas de tolerancia y de fraternitat que 's van propagant cada dia mes, 's reconeix ja per tothom que 'l geni no te patria, puig que las concepcions del mateix, aprofitan per igual y sens distinció á tots los homes encara qu' ells hajan nascut en las mes apartadas regions; no obstant y aixó no hem d' ocultar, que sentim la més intensa satisfacció, que tenim per altamente lilegítima, quan en las columnas d' aquest periódich nos veyem obligats á parlar d' alguna notabilitat científica, artística ó literaria qu' ha vist sa primera llum en nostra terra estimadíssima, ja que en nostra manera de sentir se concilian perfectament l' amor á l' humanitat ab l' amor á la patria, essent l' estimul d' aquest últim, quan se conté en los justos límits, notablement profitós pera 'l primer en quant constitueix lo més poderós agulló pera guiar als pobles per lo camí del progrés y del avansament.

Baix aquest concepte anem á dedicar algunas ratllas, moltas méns de las que 's mereix, á fer conèixer de nostres lectors la respectable personalitat de don Joan de Rull y Xuriach, actual degá de la Facultat de Medicina de Barcelona y Vice-Rector de nostra Universitat Literaria.

Nascut en Barcelona rebé 'l grau de Batxiller en Filosofia *nemine discrepante* lo dia 12 d' Octubre de 1844; desde aquest any fins al 51 cursá y probá los set anys de la Facultat de Medicina en la Universitat de Barcelona ab la calificació de sobresalient en tots los exámens, rebent lo grau de batxiller en la mateixa facultat per unanimitat en Setembre del 49.

Obtingué 'l grau de llicenciat ab dispensa de diposit per haver obtingut després d' unas brillantíssimas oposicions lo premi extraordinari qu' al objecte 's concedia, lo 16 de Novembre de 1851. No foren aquests los únichs triunfos obtinguts pel jove Rull en sa aprofitada carrera, sino qu' ademés de molts premis conquistats en diferents assignaturas, guanyá també una plassa d' alumno intern pensionada que desempenyá ab singular aplicació per espay de mes de tres anys.

Un cop revalidat per la Facultat de Medicina desempenyá lo càrrech de substitut anual d' una cátedra de la mateixa, conquistantse ja ab aquest motiu las simpatias de tot lo claustre y dels alumnes qu' escoltavan las primeras lliçons del sabi professor; en Novembre de 1855 sigué nomenat professor clínic suplent, en calitat d' interí, pera la clínica d' enfermetat de noys, de la citada escola de Barcelona.

En 26 de Maig de 1854 guanyá una de las duas plassas de metje-cirurgiá de nostra Casa provincial de Maternitat y Expositos, en rahó d' haber sigut colocat per lo tribunal en primer lloch, de la llista de censura dels 16 actuants en las oposicions á dita plassa.

En l' epidemia de 1854 desempenyá lo càrrech de metje de districte, al qual se consagrá ab la mes gran asiduitat y bon zel, sempre prompte á correr al capsal del pobre infestat que reclamava los auxilis de sos poderosos coneixements.

En 5 de Maig de 1855 obtingué per oposició una plassa de soci de número en la Real Academia de Medicina y Cirugia de nostra ciutat, y en 1.º de Novembre de 1856 va graduarse de doctor en la Universitat Central.

En 3 de Febrer del 58 y després d' unas disputadas oposicions sigué nomenat per unanimitat catedràtic de número de la assignatura de Obstetricia y enfermetats de donas y noys, en nostra Universitat, passant á despenyar allavors la secretaria de la Facultat de Medicina, càrrech en lo que sapigué conquistarse generals simpatias.

Perteneix ademés á varias corporacions científicas, entre ellas la Societat d' amichs de l' instrucció, la qual, en prova de lo molt que estimava sos mérits rellevants, l' elevá á la Presidencia de la Societat.

També com á prova de la alta estima en que se tenen sas raras qualitats en las esferas oficials, mereix consignarse que en quatre diferents vegadas ha sigut nomenat per lo govern de Madrid pera formar part dels jurats d' oposicions pera l' adjudicació de cátedras.

Per espay de dos bienis consecutius serví lo càrrech de Vocal en la Junta Provincial de Sanitat, y actualment es catedràtic de terme, degá de la Facultat de Medicina, Vice-Rector d' aquesta Universitat y President de l' Academia de Medicina y Cirugia.

Del doctor Rull no 's coneixen més que dos treballs literaris los quals debia escriure per obligació y son: La Oració inaugural en la solemne apertura del curs académich de 1866 á 67, y 'l Discurs inaugural de las

sessions de l' Academia de Medicina y Cirugia de aquesta ciutat en 1868.

Ab tot y aquesta brillant fulla de serveys nos apresurem á reconèixer qu' está molt lluny de donar una idea de lo molt que val l' eminent catedràtic de nostra Facultat; pera apreciar degudament tot lo valor de sas altas qualitats es precis ohirlo en la cátedra, en la que per espay de molts anys ha ilustrat á tota una generació de metjes, infundint en son esperit los tesoros de sa preciosa doctrina, verdaderament digne de tenirse en compte en la especialitat de la seva assignatura; no es sols en aquest sentit en lo que brilla lo doctor Rull; la dicció castissa y elegant que resplandeix, aixis en las pocas obras se l' hi coneixen, com en sas explicacions orals, lo colocen molt ventatjosament entre 'ls més perfectes coneixedors de la llengua castellana habent sabut adaptar pera las lliçons que dona á sos deixebles aquell llenguatge, que tan s' aparta de l' asperesa, que moltas vegadas fa infructuosos los esforços dels més ilustrats professors, pera fer agradable sa materia d' explicació, com també está molt lluny de la redundancia y ampulositat ab que més de quatre intentan amagar la mesquinésa de sos coneixements. May hem d' olvidar, nosaltres que tinguerem l' honor de compartarnos en lo número de sos deixebles, l' admirable precisió ab que 'l doctor Rull sabia escullir los epitets més adequats, pera fernes comprensibles sas explicacions y 'ls brillants periodos, modelo d' elegancia y de aticisme, ab que comensava y donava fi á sas claras lliçons.

Al cap del malalt la fama de don Joan de Rull es ja del domini de tothom; aquell ull certer pera fer un diagnóstich de moment, aquell criteri clar pera penetrar al fons dels més intrincats problemas que la clínica 'ns presenta, y una altra qualitat, qu' indúptablement val tant com las anteriors, com es lo tacto y esquisida delicadesa ab que procedeix en l' interrogatori de sos malats, han creat una reputació envejable á nostre distingidíssim professor.

En lo tracte social lo doctor Rull no es méns apreciable; modelo de finura y caballerositat ha sabut conquistarse simpatias en todas las classes socials especialment entre las més distingidas; no per aixó s' ha cregut éll dispensat d' acudir en auxili dels menesterosos sempre que se l' ha cregut necessari, puig que profundament penetrat de la nobilíssima missió que te encarregada per motiu de sa professió, no ha convertit com tants d' altres l' exercici de la mateixa, en especulació indigne, més propia del mercader sense conciencia que del que per tants motius está cridat á practicar en la terra lo sublime apostolat de la caritat y de l' abnegació.

RAMON E. BASSEGODA.

UNA FESTA CATALANA

DE tots los aplechs y festas populars que á Catalunya 's celebran, sens dupte que un dels més originals y poch coneguts, es lo de Santa Cristina de Lloret. Davant d' una cala natural, tancada per dos xichs promontoris, voltats d' especialíssimas y graníticas rocas, de formas y colors tan variats com sorprenents; se axeca un putx de poca elevació, en lo cim del que hi ha lo típic Santuari de la Santa, venerada fervorosament per tota la gent de mar y terra, desde un temps que ja se 'n pert lo compte. Conduheix al Santuari, un curt y pintoresch caminet voltat de pins y ginebrons y que serpejant lo putx, arriba fins á la platxa, cuberta d' una finíssima sorra y arrasada perfectament dels vents y tempestats, ja que las vessants dels dos altius promontoris que la voltan, clohentse en graciós anfiteatre, no més hi dexan passar las frescas auras del llevetx, embaumadas per los sanitosos alens de la salabrosa marinada.

Posada la ermita de Santa Cristina en lo raser de la costa catalana format entre las hermosas vilas de Blanes y Lloret y distant un' hora llarga de quiscuna de exas poblacions; se compren de sobras que tothom vage al aplech en las barcas pescadoras que cad' any surtan la vigilia de Sant Jaume, pera presenciar la originalíssima professó que surt de Lloret, conduhint per mar las reliquias de la Santa, los estandarts y banderas de las confrarias, la *cobla*, l' Ajuntament y las escaigudas pabordesas. Aquestas, tenen á son càrrech lo vestir y engalanar la barroca é ingénua imatge que en lo santuari 's venera en un preciós y colosal altar de márbre, voltat de presentallas de todas épocas, entre las que hi sobresurten moltas embarcacions en miniatura, ostentantshi desde la reproducció fidel de la pesanta galera reyal, superbament artillada ab quatre rengles de canons, y marcada per sa poca gallardesa, ab lo típic sagell de las construccions marinas del temps de Felip V.; fins al modern bergantí ó xebech costaner, ofrena espontánea de la esposa amant ó de la mare dolorosa.

Desde 'l Santuari 's disfruta d' un dels cops de vista més agradables y encisadors, y si 'l dia 's presenta clar y seré com enguany, y la mar reposada no fa saltar las onas per sobre los capritxosos rocams, que semblan un altre Montserrat que sobresurte á flor d' aygua; l' espectacle 's fa més imponent y magestuós y 'l cor amant de sensacions, gosa admirant la esplendidesa d' aquell cel tan blau y pur y los incidents y detalls d' una festa tradicional rublerta de sabor catalanesch é impregnada de animació y originalitat.

A las 4 del marí, surten las embarcacions de Lloret, Blanes, Malgrat, Pineda y altres vilas, dirigint la proa á la Cala de Santa Cristina. Al costat dels humils pescadors y honrats parcers, va lo satisfet propietari rural, y las modestas fadrinas de pobres masias y casals, acompanyan á la rica pubilleta y fins á la elegant y axerida senyoreta de ciutat, que també acut á presenciar la senzilla y poética festa catalana. La platxa de sota 'ls putx del Santuari, va allotjant las barcas y llaguts que de tots endrets arriuan y mentres las noyas cullan uns preciosos y delicadíssims lliris blancs que ab profusió crexen entre la sorra, pera portarlos al altar de la Santa, posats en gerros de primitiva forma; lo jovent de mar y terra construheix ab los remes y velas de la embarcació una improvisada barraca pera fugir de la soleyada tropical que alashoras ja cau ardenta y xafagosa.

A las 8 del matí, la animació es extraordinaria, lo quadro es plé de vida y mohiment; tothom empren lo caminet de la ermita, la que s' amonstra tota coronada de verdor, blanca com una preciosa flor de lliri de las que ab tanta abundancia com espontaneitat crexen en la bella platxa. Dalt del putx, los vells patrons atalayan ab lo cap viu, la ratlla del horisont, esperant la ansiada professó, que acostuma á arriuar á las 9 del matí. Set barcas de pescar, sense pals ni velatge y ab quatre ó sis remes per banda, son las naus que conduhexen la senzilla professó. Escrit en catalá portan en la proa los noms de *Sant Roch*, *Las Obreras*, *Lo Ajuntament*, *Sant Telm*, *Santa Cristina*, *Sant Jaume* y *Sant Joan*, y embarcats en ellas van los regidors de Lloret, las enjoyadas pabordesas, los sacerdots que duhen las reliquias, los escolanets, los músichs de la cobla, y 'ls portadors dels estandarts, banderas y gonfalons que onejan lleugers inflats per la marinada, formant un agrados conjunt plé de color y varietat. Quan las barcas son á un tret de bala de la platxa de Santa Cristina, son saludadas ab un crit d' entusiasme, llensat per la inmensa y variadíssima concurrencia que 'ls espera en terra, y cent mocadors voleyen pera animar als fornits bogadors que espitregats y torrats per las soleyadas y serenas, paran de remar y arregleran las naus, prenent alé y coratge, y esperant la senyal de partida pera empendre lo camí afanyosos tots de guanyar lo tendre anyell enflocat de cintas violadas que es entregat com á premi, als bogadors de la primera nau que arriba á terra.

La emulació y la rivalitat fa fer esforços gegantins als atlétichs mariners catalans, que posan tot lo seu orgull en arriuar lo primer, á fi de honrar d' aquesta manera ab la seva forza y destresa, á las autoritats, reliquias ó pabordesas, que respectivament duhen en cada embarcació. De sobte la cobla arrenca una tocata senzilla y armónica, animada y llesta y plena de vivor. Es la senyal de la partida. Als crits de: *¡amorra sa reliquia!* la gent de terra aviva lo coratge dels braus remadors, la campana major del Santuari volta vertiginosamente ab un só tant vibrador com argentí, mil cors bategan de emoció, lo sol espléndit ostenta ab olimpica magestat sos raigs de llum enlluernadora y vivíssima, y s' ou no més lo colpejar dels remes, los crits animats dels que en la platxa esperan la marítima professó y los acorts delicats dels violins de la cobla que 's van fent més clars á mesura que las barcas s' acostan.

Los joves bogadors, ab lo bras nú, la vista encesa y 'l pit enrra, trellavan tots desesperadament, atrets per lo desitx d' arriuar prompte á la platxa, y no cal dir que la nau ahont van las pabordesas es la que fa esforços més titánichs per' avansar á las demés, y al fi ho logra ab poquíssima ventatja, arriuant á terra todas las sis altres embarcacions simultáneament. Braus picaments de mans ressonan y tothom aclama als bogadors de la nau de *Las Obreras*, quinas saltan lleugeras á terra, posant primer la punta de son peuhet en lo genoll vinclat que galantment los ofereixen los joves fadrins. Los sapats mariners prenen en brassos los menuts escolanets y 'ls posan á la sorra, y 'ls sacerdots y regidors, revestits de sos hàbits de festa, saltan també conduhint las reliquias de Santa Cristina en un colossal reliquiari ahont s' hi veu tanta plata com mal gust artístich. Los gonfalons y estandarts vermells y blaus, son desembarcats també y s' organisa depressa la professó vers al santuari, mentres las pabordesas s' arreglan l' ayrosa mantellina y s' enguantan pulcrament. La campana toca á ofici y la professó, seguida de tots los curiosos espectadors, comensa á pujar lo caminet del putx, formant un llampan y pintoresch conjunt.

Y en tant los rossinyols refilan de bó y mellor, los

lliris perfuman lo sumptuós altar, las gavinas confonen lo seu vol ab los dels barats voladors que 's capbussen pera tornar á mostrar sas platejadas escatas, mentres las auras de la mar barrejan sos alens salabrosos ab la saniosa ferum de las pinedas que voltan lo putx del santuari. Celebrat l'ofici, la professó empen son camí de retorn, s'allunyan las barcas forasteras de Blanes, Malgrat y de Pineda, y la ermita queda sola y deserta vetllant desde 'l promontori pera que Deu guarde á Catalunya una de las festas més originals y encisadoras, que encara avuy se pot admirar ab tots los vius colors de la bellesa, la tradició y la poesia.

A. MASRIERA.

Malgrat 25 de Juliol de 1881.

TAMBÉ NOSALTRES

SEGÜRS estém que 'ls periódichs de Madrid no 'ns negarán lo dret de peticó quan aquest estí assentat sobre motius de forsa irrefragable y nostras rasons son nascudas al escalf de la meditació y del estudi. Com tampoch podrán criticar nostre ferm amor á las cosas de la terra y dir mal de nostre extremat esperit provincialesch.

No, res d'aixó: per eix motiu cap més nom havem trovat que mes propi fos per nostre treball y que expressés nostra intenció que 'l que 'ns serveix d'epígrafe.

També nosaltres, compositors músichs catalans, volém lo que vosaltres voléu; *també nosaltres* veyém ab pena com se pert á casa nostra lo que vosaltres veyeu pérdrers per moments; *també nosaltres* volém que 'ns ajudin en nostre empresa ja que com vosaltres dret tenim á que aixis ho fassin aquells á qui la peticó endressan.

Aquestas y altras ideas totas del mateix tó nos las ha fet naixer la lectura de un periódich que á Madrid se publica, fentnos agafar la ploma y escriurer las ideas que sens ordre ni concert s'aglomeran á la imaginació.

Copiaré íntegro lo llarch suelto y d'esta manera veurán los músichs catalans lo que 'ls urgeix determinar-se lo mes prompte possible.

En no lejana fecha se reunieron en uno de nuestros principales teatros varias personas competentes en la materia, que movidas por el deseo de restaurar la zarzuela, trataron de arbitrar los medios conducentes á ello, y hasta llegaron á impetrar la proteccion del gobierno solicitando una subvencion para nuestro teatro lírico, en el caso de que llegara á constituirse una asociacion que echara sobre sus hombros el peso de regenerarlo.

Y ara bé la part més bona.

El gabinete que preside el señor Sagasta acogió con agrado y benevolencia la idea, ofreció ocuparse detenidamente de la cuestion y segun tenemos entendido, lejos de haber deseñado el pensamiento de prestar su apoyo á la zarzuela está decidido á otorgárselo en la medida que las circunstancias permitan.

¿No es vritat que aquest parrafet es d'aquells que acaban en punta?

A nosaltres nos ha omplert de satisfacció ja que veyém de sobras que nostras ideas y aspiracions tindrán bona acullida y será presa ab entusiasme la nostra proposició qu'és ni més ni ménos, la protecció á nostra sarsuela, que com la castellana, á passos de gegant la veyém desaparèixer del terren del bon gust, deixant cada dia la noble via del art.

Se 'ns objectará sens dupte que aquest no es lo camí pe 'l qual deu encausarse lo progrés de nostra sarsuela; que no 'ns bastará tenir l'apoyo del govern, encar que sia segons las *circunstancias* fermentin, si nostres compositors no hi posan tot son saber; si no deixan de esser meros copiadors de música ja caiguda en desús pe 'ls seus excessos y extravagancies; res, res d'aixó 'ns bastará, ni la protecció ni la subvenció si 'ls músichs no son lo que deuen ser.

Mes com fora llarga la tasca si de dir tingués lo que per mon concepte necessita la sarsuela pera regenerarse, me concretaré solzament á fer veurer que 'l fi que 's proposan los iniciadors de fundá una societat anónima titulada *Lírico-Dramático Española* no es fácil ni es possible portarlo á felis terme ja que la creació de l'ópera espanyola (aquesta es la pedra de toch), es sols una ilusió que no la acarician sino quatre compositors castellans de molt talent y mitja dotzena de periodistas madrilenys que 's creuen que sols Castilla es Espanya.

Perque, anem á veurer: parlem formal y no moquem tant soroll. ¿Qué volen que 'ls protejeixi 'l govern? las sevas parrandadas, ó volen que 'ls subvencioni perque vostés ab tota la calma haguda y per haver puguin escriurer sarsuelas com *La cancion de la Lola*, qual mú-

sica está editada per 'l senyor Zozaya, individuo que forma part de la comissió organitzadora pera regenerar la sarsuela madrilenya, música que estich seguríssim n'ha tret un bon partit? ¿Volen potser que 'l govern dintre las condicions de contracte del Teatro Real obliguin al empresari á posar en escena una ó més óperas que altre cosa no tindrán d'espanyolas sino 'l nom del autor y mitja dotzena de seguidillas y algun bolero? Aquesta y no altre es la idea de molts, per no dir tots, dels músichs que á la Cort habitan.

Y han de saber que no es nova aquesta idea. Al any 1873 nostre amich y reputat crítich musical A. Peña y Goñi y mentres ocupaba la presidencia de la República espanyola en Emilio Castelar, publicá en las planas de *El Imparcial*, un article demanant la protecció y subvenció del govern para la creació de la ópera espanyola. Mes ja allavors, res pogueren fer, perque, estém segurs, vejeren que no cabia en son projecte ni ni la protecció ni la subvenció que ab bonas paraulas demanaban sos patrocinadors, perque d'obtenirho ells, nosaltres, los catalans, haguérem estat ab los brassos plegats, contemplant calmosament com lo govern de la nació afavoria d'una manera may vista á 'ls músichs y á la música de Castilla?

No, no haguérem consentit tal injusticia.

¿Y no tenim més motius que ells, per la cantitat y qualitat de nostra música, pera demanar al govern una protecció sens limits y una subvenció prou crescuda per sufragá 'ls gastos que ocasionar pugui la creació de la ópera catalana?

Nostra contestació es categorica: sí.

Assumpto será aquest que 'ns ocupará un altre article, puig sa demostració es de molta trascendencia per nosaltres y no volém tractarlo llaujerament.

Per ara sols farém present la imperiosa necessitat que tenen tots los compositors músichs de Barcelona ó de tot Catalunya, de reunir-se, nombrar una comissió y que fassia aquesta sentir sa potenta veu en las regions hont lo provincialisme no hi deu tindre cabuda puig tant espanyols son los que havem nascut amparats pel vell Montseny com aquells que veuen á son enfront los pellets pichs del Guadarrama y senten per sos peus passar lliscosas las quietas ayguas del Manzanares.

MODEST VIDAL.

Barcelona 1.º Agost de 1881.

CONGRÉS CATALÁ DE JURISCONSULTS

(Continuació)

SE llegi la conclusió tercera en que 's consigna: Que 's dirigeixi á la Comissió general de codificació una exposició acompanyant las conclusions acordadas pel Congrés y un resúmen de la legislació civil vigent avuy en Catalunya; y que aixis mateix se dirigeixi testimoni de l'exposició y resúmen al Excm. senyor Representant de Catalunya en dita Comissió.

Lo Sr. Pella y Forgas (D. Joseph) demanada la paraula en pró, digué: Que aquesta conclusió sintetisa y enclou l'idea de tota la proposició aixis com resumeix los propósitos de la majoria; que es una protesta digna, com sempre las ha fet aquest país quan s'ha tractat de la defensa de sas costums y desas lleys propias y que l'acte que estava realisant lo Congrés ab relació ab los poders públichs era la tradició, pero la tradició continua de Catalunya puig que per dit article 's diu al govern, «Veus aquí nostras lleys, las lleys de nostres antepasats» y en l'exposició acompanyatoria se explicarán ab respecte, los motius ab los quals se funda la peticó de que se 'ns conserven.

Precisá la significació del expressat acte dihent «que l'acte ó respectuosa queixa de l'exposició al govern es un dels molts fets y lo final de una historia desgraciadament massa antiga d'una lluyta que tots deplorém, que may com á germans hauria de haber existit lo que 's proposá demostrar fent historia, sens altre intenció que la de fer historia.

Entrá en aquesta demostració comensant per sentar, que en aquest país hi ha hagut sempre duas tendencias que son la d'absorció y la d'expansió; que la tendència d'absorció es propia, es congénita de las rasses que poblan lo centre d'Espanya; y que quan per l'unió de las coronas de Aragó y Castilla vingueren aquests dos regnes á formar una sola nació, la lluyta de las duas tendencias aparegué en totas las manifestacions de la vida pública.

Senyalá com á fets ostensius d'aquella tendència d'absorció, desde 'ls primers temps de l'esmentada unió, ó siga en lo regnat dels Reys Catélichs; lo que ja allavors succehí ab las conquistas dels regnes de Granada y Navarra, que conquistats per las armas de tota Espanya, no s'agregaren á la corona d'Espanya sino á la de Castilla aixis com lo que ocorregué ab lo Nou Continent, que descubert per Colon ab las galeras que ar-

maren, no Isabel per la despulla de sas joyas, sino 'ls mercaders valencians y 'ls armadors catalans, no s'agregá tampoch lo Nou Continent al regne d'Espanya, sino á la corona de Castilla. Del regnat de Felip II citá com á fets d'igual naturalesa l'oposició que sos vireys, sos consellers, sos generals, posaven entre 'ls pobles fermans d'Espanya; la butlla de 1592 per la que foren agregadas als grans monestirs las petitas abadias; y la destrucció de castells, masias, casas solars de Catalunya que tingué lloch ab lo pretext del bandiderisme, ab furia tanta, que la *Diputació* exclamava ab exaltació, qué significavan aquells enderrocaments.

Feu observar aquí; que en aquells moments aparegué la figura, lo tipo del juriconsult de Catalunya, lluytant en primera fila per la justicia y las lleys de la terra, com ho proban los dictámens dels antichs juriconsults Caner, Xammar, Fontanella, Vinyes, Anglaseu y altres defensant la legislació y la familia catalana, dihent als reys de Espanya «cap dret divi, cap dret humá pot donar forsa á las disposicions de vostres vireys destruhint las casas solars nostras masias;» pero que com llavors, pel carácter dels temps, se trobava Catalunya baix una absorció militar, militar també fou mes tart la protesta, quan apurats tots los medis de conciliació, s'alsá en 1640: y que així mateix, com en totas las ocasions solemnes, aparegué en primera fila la figura del juriconsult catala quan la guerra de successió en temps de Felip V, explicant ab aquest motiu, que tractantse allavors en una sessió de la Junta d'advocats de la Diputació general una qüestió un xich semblant á la que 'l present Congrés tractava, en qual Junta no hi faltava tampoch qui combatis lo dret de Catalunya, en aquells moments de fogosa discussió, á un dels juriconsults mes ilustres, en lo calor de son ardiment y entusiasme se li reventá una de las venas... volgueren retirar-lo, la sanció fegava sa veu, se resistia y resistintse morí llansant sas darreras paraulas en defensa de la legislació catalana... Veus aquí (digué l'orador) lo gran tipo dels juriconsults de Catalunya.

Després d'afirmar que dit Felip V no derogá, ni cremá 'ls códichs de Catalunya, sino que fou lo primer de confirmar nostras lleys en tota la part civil, en sa major part administrativa y fins algunas importantissimas en lo polítich, y de recordar que 'l darrer sigle transcorregué ab la reprehensible disenció intestina entre 'ls pobles espanyols, observá que en lo sigle present la fatal lluyta de las duas tendencias ha continuat, pero en lo terreno jurídic, es dir, que l'absorció no s'ha prettingut ferse militar, sino jurídica, per qual periodo han passat tots los pobles absorvits jurídicament, com l'Hungria y l'Irlanda.

Son fets sobre 'ls quals cridá l'atenció y comentá l'orador com altres tantas manifestacions de la referida lluyta de las duas tendencias en lo terreno jurídic y de que 's pretenia fer l'absorció jurídica, los següents: la conducta de las Corts de Cádiz tractan ja á principis del sigle de fer un códich civil, mentres lo parlament de Tarragona declarava, que debian restablirse en sa integritat las llibertats civils y políticas de Catalunya, ab la circumstancia de que, segons resulta de las actas de ditas Corts, no hi figurava en la comissió encargada de fer lo códich, lo nom de cap juriconsult aragonés, ni catalá, ni navarro, ni de cap altre de las provincias anomenadas malament forals, venint aixis á demostrarse que aquesta tendència de unificació 's mou pel sentiment y no per la serenitat científica ó pel esperit imparcial d'escola; la nova tentativa pera la formació d'un códich civil en 1822 ab l'actitut que 'ls advocats de Catalunya, entre 'ls quals figurava en primera linea 'l doctor Dou, prengueren al esser avans preguntats sobre quin debia esser lo nostre dret supletori, los quals se contentaren també ab fer una exposició y un índice de lo principal del dret catalá (anys 1815 y 1820) redactada aquella en tals termes que no podia anarse mes enllá en lo terreno científich, ni en lo terreno del patriotisme. L'encàrrech que 's feu en 1833 á D. Manel Carbonero pera la redacció d'altre códich; lo projecte de códich civil de 1851; la creació del Tribunal Suprem de Justicia ab la manera com aquest ha fixat la legislació catalana, contribuhint fins á modificar l'espanyola, segons paraulas de D. Cristofol Martin Herrera, ministre de S. M. en 1876; varias lleys, entre las que deu esmentarse la del Notariat per la qual, segons un de sos articles, lo catalá, lo vasco, lo mallorquí, lo gallego, en una paraula tots aquells que á Espanya parlan llenguas especials, se veuen obligats á contractar y fins á donar ab lo darrer alé de la vida sas disposicions testamentarias en la llengua; y finalment los debats sostinguts en las Corts ab motiu de discutirse la ley hipotecaria de 1861 y en lo Congrés de Juriconsults que 's juntá á Madrid l'any 1863, pera determinar que era arribada l'hora de coaficar y unificar la legislació espanyola, en quals debats sobreixí la figura del ilustre Permanyer.

(Acabará)

S. RIBOT.

BELLAS ARTS

Avuy sentim verdadera sensació de goig al complir ab los lectors de la IL·LUSTRACIÓ, berronejant quatre fulles d'original pera apuntar lleugerament, las impresions de la setmana referentas á n' aquesta secció.

Curt es, en vritat, lo número de obras de que tenim de donar compte, pero la calitat d' ellas supleix la cantitat; además, que prou justificaria la pressa de parlarne en las planas de LA IL·LUSTRACIÓ al veure lo afany ab que los diaris barcelonins han donat al públich son parer, després d' un periodo no pas curt de callament.

Avuy los amants de las Bellas Arts tenen l' atenció fixada en la galeria de ca 'n Parés, y no 'ls hi falta motiu.

Un de nostres jovenets entusiasmats conreadors de la pintura, acaba d' arribar de Roma, portant bona mostra de sa laboriositat durant sa permanencia en la primera ciutat llatina, en lo gran centre de las obras mestres, font d' estudi pera l' artista.

Las novetats de ca 'n Parés no portan sino una firma aquesta setmana; la d' en Leopoldo Roca, que es á qui 'ns referim més amunt, continuador d' un apellido ben acreditat entre 'ls artistas catalans.

Habem tingut ocasió de veure los envios fets per éll desde Roma, anteriors al que 'ns ocupa avuy, y en tots ells habem vist sempre un progrés. Y circunstancia digna de notarse es en qui comensa, que sent admirador entusiasmista del més famós de nostres artistas, no segueixi lo camí rastre de la imitació.

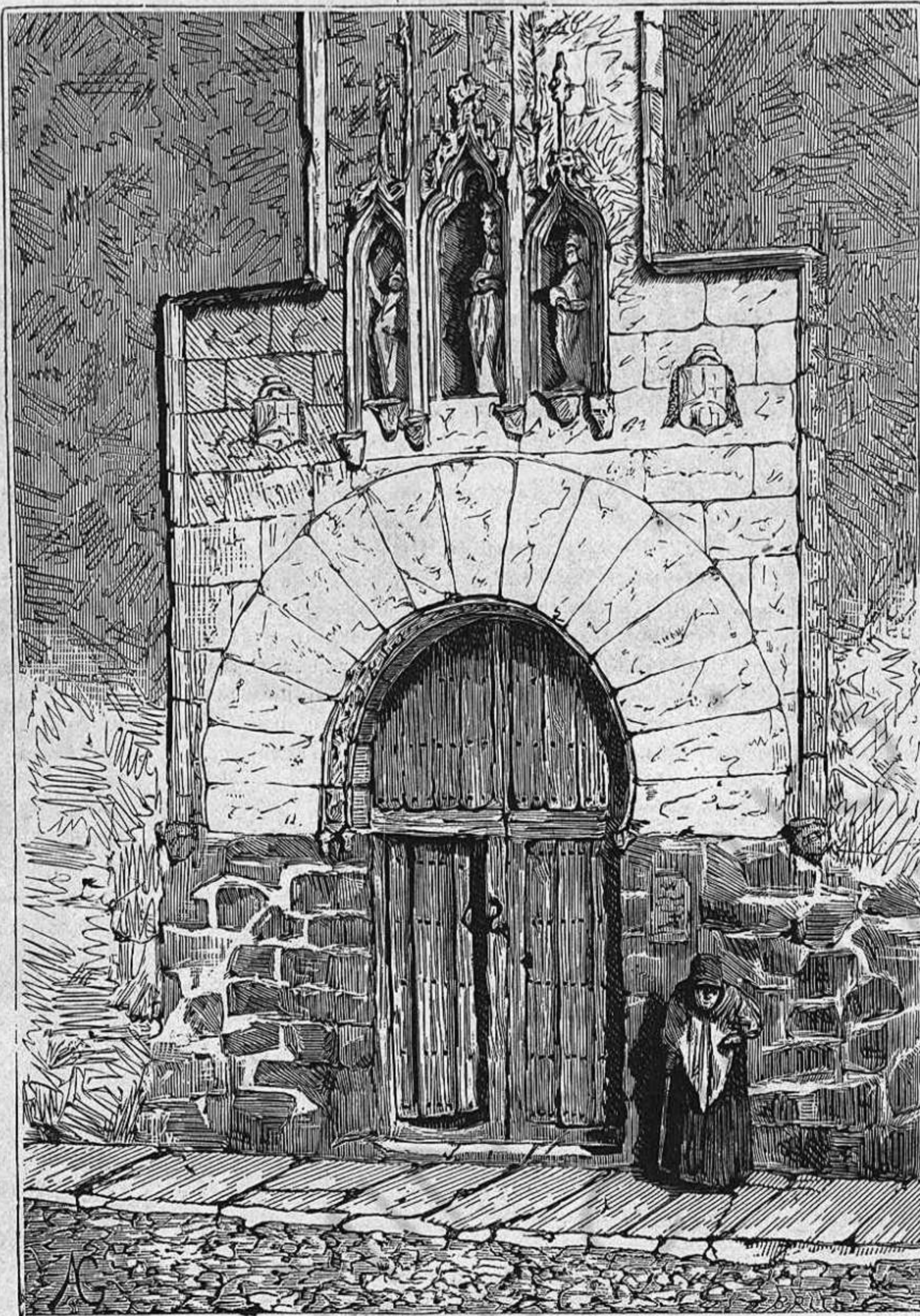
Las obras exposadas del Sr. Roca, tant han mogut l' atenció dels inteligents per lo que son en sí, com per lo que indican en la carrera de un artista novell.

Tres quadros y una lleugera apuntació ocupan lo lloch de preferencia en la galeria del carrer de 'n Petritxol. Lo conjunt dels tres quadros senyala certa divisió en los mateixos. Dos d' ells, los laterals, son composicions y á primer cop de vista 's diferencian del quadro central, que be podriam calificar d' estudi ab tot y que mereix altre calificatiu per lo acabat de sa execució.

Tan en aquest últim com en los dos primers s' entre-

veu be que 'l senyor Roca es observador de la naturalesa, y sab traspasarla á la tela ab la naturalitat que caracterizará, temps á venir, la pintura moderna.

Lo primer quadro es tret de la immortal obra de 'n Cervantes, y representa ab riquesa de detalls, tots ells atinats, l' acte en que 'l heroe manxego treu lo rovell de una antiga armadura, decidit á ferse 'l campeó més famós de la caballeria andante.

VALLADOLIT — ROSARILLO

La figura de 'n Quijote s' acosta molt á la creació d' en Cervantes, si be 's ressent de semblarse á la interpretació mil voltas donada al mateix tipo.

Lo color d' aquest quadro no es de molt brillant y atrevit com lo del costat, tal vegada perque l' execució tampoch haurá sigut feta devant del natural.

Cridá l' atenció, en primer lloch, lo quadro central á que 'ns habem referit. Es aquell que habem qualificat de estudi, y al ferho hem tingut en compte l' assumpto del mateix. Una senyoreta lleugerament reclinada sobre una otomana, en actitud de fullajar un album que te entre mans, diu be prou en lo somriure y lo mirar que l' album no es sino un objecte pera ajudar á la bona composició de las líneas del quadro, posant de pas un pretext á las mans de qui no te la costum de servir de modelo.

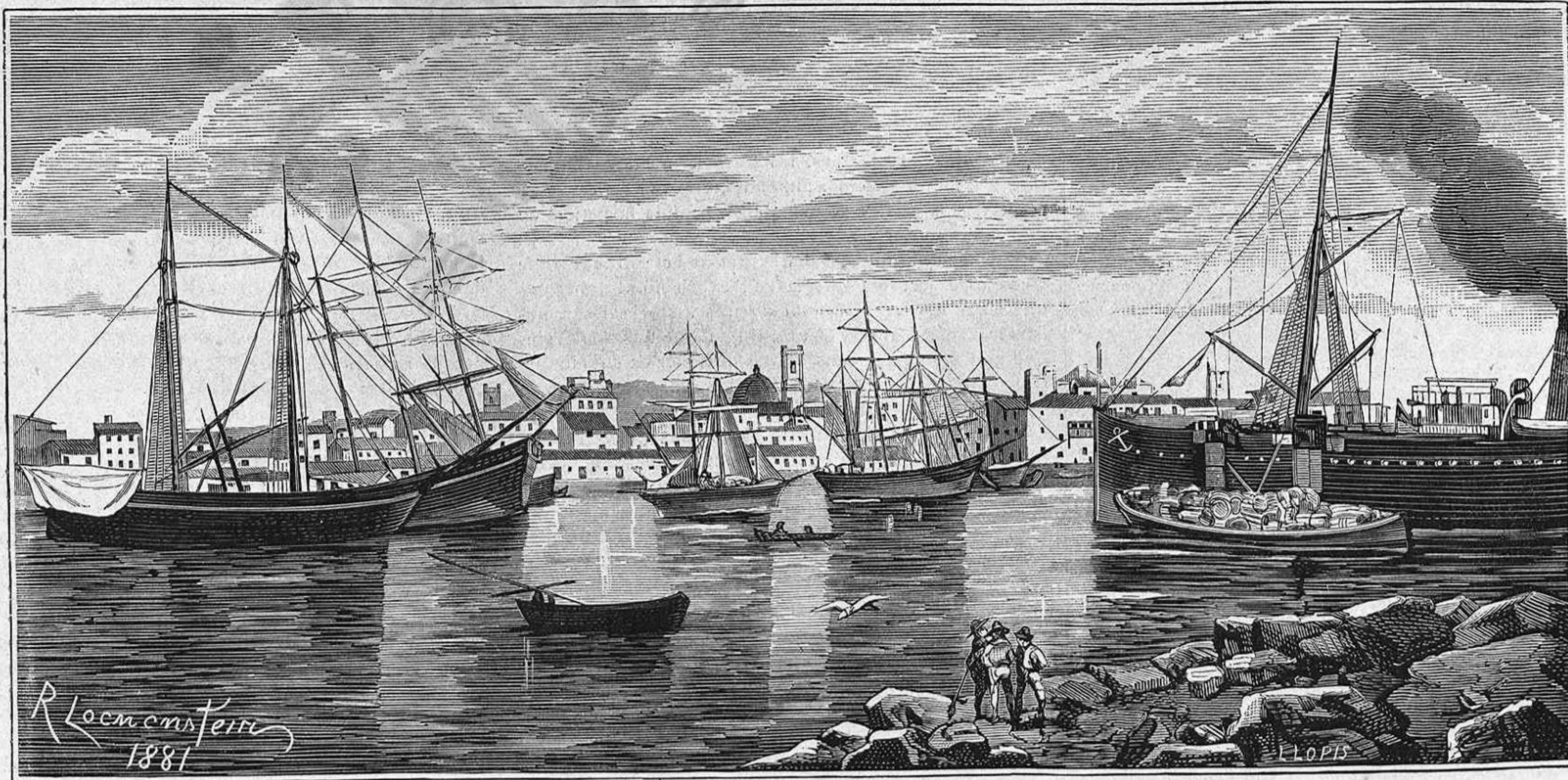
Es aquesta, á nostre entendre, la mellor de las produccions del senyor Roca, habentse sapigut sustreure en ella molt al domini dels detalls sobre 'l conjunt, essent aixís que després de la figura mencionada lo restant del quadro son tapisos, cuixins de ricas telas, mobles plens de labor, porcellanas y altres objectes riquíssims tots, y plens de minuciosos detalls. En la figura, cuixins y ropatjes de primer terme ha apurat lo natural sense caure en la monotonía y baix aquest concepte es digne de menció lo vestit de la senyoreta.

Lo tercer quadro, sino está á l' altura del anterior en quant á la realitat del conjunt, en cambi mostra més al artista perque allí si no ha dominat lo natural ha degut buscar algo que posa á proba las qualitats del pintor.

L' assumpto escullit per aquest últim es *Una confessió*. Duas solas figuras componen lo quadro. Un capellá vellet, de testa expressiva y en actitud á la vegada severa y benévola, desde dintre 'l confessorari, pren la secreta confessió d' una bella joveneta endolada, que tristeta y confosa escolta las reconvençions del sacerdot ab lo cap baix y la cara mitj cuberta ab lo vel.

¡Llástima que lo restant del quadro no estiga á l' altura de las duas figuras!

E. C.

VALENCIA — PORT DEL GRAO